

möjlighet att utveckla en fördjupad förståelse för såväl statliga myndigheters inre liv och funktionssätt som kommunal politik och förvaltning och offentligt ledarskap som jag inte hade kunnat nå på något annat sätt. Av det skälet beskriver jag det som just en förmån att – som universitetslärare och forskare – få arbeta i samverkan med praktiker i offentlig förvaltning. En förmån är också något som förpliktigar. Den samverkan jag avser här skapar en stark förväntan om att inte bara samverkan, utan också forskning ska komma dem som den berör till del liksom förväntningar om att de berörda ska göras delaktiga som subjekt med agens, inte som passiva objekt. Lagom luddiga policyrekommendationer räcker inte särskilt långt i sammanhanget. Vad som är tillräckligt och eftersträvansvärt ser jag fram emot att få fortsätta utforska tillsammans med yrkesverksamma praktiker i offentlig förvaltning.

Det har också varit en förmån att få inneha uppdraget som förbundsredaktör. Jag har fått ta ut svängarna och tillåtits att prova olika format och teman. Jag vill passa på att rikta ett varmt och innerligt tack till er alla för förtroendet. När jag nu lämnar över stafettpippen till Gissur så är det med genuin glädje och i förvisning om att det är en utmärkt innehavare av uppdraget.

Katarina Roos är verksam vid Statsvetenskapliga institutionen, Umeå universitet.
E-post: katarina.roos@umu.se

Tjugo årsmöten i rad. Några reflektioner om Statsvetenskapliga förbundets årsmöte från en disputerad statsvetare, verksam utanför akademien

av Erland Sköllerhorn

Något obemärkt har jag tjugo år i rad deltagit vid förbundets årsmöten och vid samtliga tillfällen också presenterat egna studier. Utan att förhåva mig kan jag konstatera att ingen annan statsvetare gjort detsamma. Den aktuella tidsperioden gäller år 2001 till och med 2020. I huvudsak har jag deltagit i arbetsgrupper om förvaltning eller miljöpolitik. Samtliga bidrag framgår i slutet av denna artikel. Mot denna bakgrund och som verksam utanför universitetsvärlden, vill jag nedan redovisa några reflektioner kring årsmötet som återkommande aktivitet samt förändringar som jag tycker mig kunna se över tid.

DET FORMELLA ÅRSMÖTETS STATUS HAR SÄNKTS

Det finns inget att anmärka på vad beträffar formalia vid det formella årsmötet. Dock är en tydlig tendens över tid att deltagarantalet vid årsmötespunkten minskat väsentligt. Det är olyckligt från ett demokratiperspektiv att förbundets prioriteringar, utförda arbete och återrapportering inte blir föremål för mer diskussion. Då har ändå styrelse och arrangerande institution bemödat sig om att också bjuda in någon intressant gästföreläsare som getts tillfälle att reflektera över ämnet statsvetenskap. Det har på senare år varit anmärkningsvärt tomt i föreläsningssalen under årsmötespunkten och efterföljande gästföreläsning, med en närvaro på uppskattningsvis 10 procent av antalet årsmötesdeltagare. Förvisso är andra möten och nätverksträffar högt prioriterade, men särskilt statsvetare bör måna om interndemokratiskt deltagande.

ROTATIONEN MELLAN LÄROSÄTEN ÄR POSITIV

Det har varit positivt och lärorikt att få besöka nästan alla lärosäten i landet. Grundprincipen lär vara vartannat år ett väletablerat universitet och vartannat år ett yngre universitet/högskola. Antal deltagare, antal deltagande institutioner och antal deltagande disputerade forskare/professorer har varierat mellan åren. Tendensen verkar vara att yngre universitet/högskolor som geografiskt ligger mer perifert, haft svårare att locka disputerade forskare och deltagare från många olika institutioner. Jag har inte statistik som belägger detta, men vad det skulle kunna bero på är fritt att spekulera kring.

ANTAL ARBETSGRUPPER HAR ÖKAT KRAFTIGT ÖVER TID

Från början var det bara fyra arbetsgrupper enligt en traditionell indelning i politisk teori, förvaltning, svensk och jämförande politik samt internationell politik. Över tid har antalet arbetsgrupper ökat som en följd av statsvetenskapens breddning med nya problematiseringar, teoribildningar, metoder och så vidare. Det är lätt att förstå ansvariga ämnesföreträdarens frustration när det gäller att klargöra gränsen mellan statsvetenskap och angränsande akademiska ämnen. Det är också en fråga om att statsvetare ska kunna läsa och ha fördjupande diskussioner om texter som inryms i statsvetenskap. Vidare kan jag som verkar utanför akademien se hur doktorander ofta skriver uppsatser utifrån kurslitteratur som är dagsaktuell på forskarutbildningen vid just det aktuella tillfället. Intet ont i detta då det är en träning i att göra teoretiska avgränsningar och definiera problem samt fundera över vilka konsekvenser som de egna valen leder till för resultaten man får.

Ett fenomen som förekommit de senaste åren och som jag uppfattar som negativt, är att ansvariga för arbetsgrupper efterfrågat abstract, som ska godkännas innan ett färdigt papper kan skickas in. Grunderna

för bedömning är sällan tydliga. Förutom avsaknad av öppna bedömningskriterier har datum för detta godkännande också satts så sent att skribenter som nekats deltagande inte haft möjlighet att omformulera och skicka in abstractet till någon annan arbetsgrupp. När det förr var många anmälda till en viss arbetsgrupp, var det vanliga förfarandet att utvidga arbetsgruppen till två grupper i stället för att exkludera bidrag.

Efter att ha deltagit i olika arbetsgrupper under tjugo år ger jag högt betyg till hur dessa fungerat och genomförts, ett tillåtande samt konstruktivt samtalsklimat där alla som lämnat bidrag fått samma utrymme att presentera och få återkoppling.

FÖRSVINNANDE FÅ EXTERNA MEDLEMMAR

För tjugo år sedan var det inte ovanligt med deltagare som var yrkesverksamma utanför universitet och högskola, som ibland också presenterade egna studier. Det har helt upphört på senare år. Jag har under ett antal år varit ensam i den rollen och om att betala enskild medlemsavgift. Mitt förslag är att styrelsen för förbundet bör analysera vad detta beror på och vilka konsekvenser det får för statsvetenskapens ställning utanför universitets- och högskolevärlden. Konferensen skulle kunna fungera som kompetensutveckling för yrkesverksamma. Enligt min mening är det en otillräcklig kompensatorisk åtgärd att under årsmötet anordna en paneldebatt med deltagande av ett fåtal inbjudna personer från det omgivande samhället.

EXTERNA DELTAGARE KAN GE VÄRDEFULL RESPONS

Externa deltagare kan ge värdefull input på de uppsatser som presenteras. Att som disputerad vara verksam vid till exempel en myndighet ger inblickar som kan jämföras med kontinuerlig, deltagande observation. Den typen av input kan väcka tankar och bidra till att problematisera förenklade föreställningar, till exempel om hur förvaltningar fungerar i

praktiken. Den input som yrkesverksamma kan bidra med kan alltså ha betydande värde som återkoppling till verksamma inom akademien. En sådan iakttagelse som jag tagit upp i flertalet arbetsgrupper är den betydelse som domstolar numera generellt sett har vid implementering av (miljö)politik, något som många inom förvaltningsforskning verkar ha bristande kunskaper om. Då tänker jag inte bara på EU-direktiv. Det leder till kunskapsluckor vid analyser av policies och viktiga forskningsfrågor överläts till andra ämnen såsom rättsvetenskap. Även inblickar i praktiskt rutinarbete som bedrivs inom myndigheter kan bidra till teoretiska idéer. Här tänker jag till exempel på myndighetsarbete à la NPM, med mål/aktiviteter, tertiärföljningar, internrevision, hur årsredovisningar formuleras för att fungera som benchmark gentemot konkurrerande myndigheter och liknande.

UNDERSKATTA INTE SVENSKA VID FÖRFATTANDET AV AVHANDLINGSPROMEMORIA

Enligt stadgarna får man skriva på svenska, vilket jag alltid gjort. Vissa professorer har också uppmuntrat till det utifrån idén om tankens klarhet. Det är inte lätt att använda mångtydiga, abstrakta engelska begrepp i en avhandlingspromemoria om man har svenska som modersmål. Det kan då vara en fördel att använda svenska termer för vad teoretiska begrepp kan betyda, att beskriva det vetenskapliga problemet som ska undersökas och att motivera varför det är ett statsvetenskapligt problem på just svenska. Vi är nog relativt många som både tänker och uttrycker oss mer systematiskt och analytiskt på svenska än på engelska. Åtminstone under socialisationsprocessen in i forskarvärlden.

KONFERENSBIDRAG TILL STATS- VETENSKAPLIGA FÖRBUNDETS ÅRSMÖTE 2001 TILL 2020

*Från allmänt intresse till enskilt intresse?
– en pilotstudie av diskussionen om
miljöproblem i miljödomstolen, Göteborg,
7–9 oktober 2001.*

*Öppen mun eller slutna läppar – samverkan
mellan två organisationskulturer i arbetet
mot brister i företags miljöarbete, Växjö, 6–8
oktober 2002.*

*Finnas eller inte finnas? Simone de
Beauvoirs syn på prostitution i "Det andra
könet" – ett förslag till kvalitativ utvärde-
ring, Umeå, 16–18 oktober 2003.*

*Från organiserat kaos till rutinartat
förfarande – en pilotutvärdering av hur
diskussionen om miljöproblem utvecklats
i Miljödomstolen, Stockholm, 7–9 oktober
2004.*

*Process eller innehåll i sak – en pilotstudie
av miljödomstolars ställningstaganden
till medborgares överklagningar enligt
miljöbalken, Lund, 3–5 oktober 2005.*

*Högtryck eller lågtryck från ovan – hur
bedöms regionala miljömål om miljötill-
ståndet? Karlstad, 12–14 oktober 2006.*

*Från kortfattad policy till detaljerat
körschema – en kartläggning arbets-
ordningarna hos Miljöprövnings-
delegationerna, Norrköping, 17–19 oktober
2007.*

*Mer växthuseffekt och mindre samhälls-
ekonomi? – en jämförelse av argument i
miljökonsekvensbeskrivningar år 2004 och
2008, Uppsala, 27–28 september 2008.*

Förändrade definitioner av naturvärden i miljölagstiftningen – exemplet värden hos grusområden och bergsområden, Örebro, 8–9 oktober 2009.

Formulera lokala miljömål – styrt av experter eller politiska idéer? (en fallstudie av kommunerna Borlänge och Vellinge), Göteborg, 30 september–2 oktober 2010.

Naturvård eller miljöskydd – naturförstörelse utan slut? en pilotstudie av tillstånd till exploatering av grus- och bergsområden, Umeå, 27–28 oktober 2011.

Tillatelse till brytning av stein og stein-knusing – Tillstånd till brytning av berg och krossning. En jämförande pilotstudie av beslut i Norge och Sverige, Växjö, 26–28 september 2012.

Olika syn på miljöproblem vid mineral-brytning? – en komparativ studie av regeringens mineralstrategi i Norge och Sverige, Stockholm, 2–4 oktober 2013.

Rödgrön respektive blågrön miljöpolitik? – skillnader i centralförvaltningens årsrapporter 2012 till regeringen i Norge och Sverige, Lund, 8–10 oktober 2014.

Sustainable, and Non-Sustainable, exploitation of Nature? A try to understand two firms' strategies in EIAs for getting licenses for quarries and gravel pits, Stockholm, 14–16 oktober 2015.

Oväntad rollfördelning och utfall? Länsstyrelser som aktörer i andra län i överklagningsärenden om tillstånd enligt miljöbalken, Visby, 19–21 oktober 2016.

Medvind eller motvind? En studie av utfall vid överklaganden av beslut om vindkraftparker enligt miljöbalken, Karlstad, 4–6 oktober 2017.

Vind i nord och syd – en jämförelse av utfall vid överklaganden av beslut om vindkraftparker enligt miljöbalken i Sverige, Malmö, 3–5 oktober 2018.

Vind i nedre Norrland – en studie av utfall vid överklaganden av beslut om vindkraftparker enligt miljöbalken, Norrköping, 2–4 oktober 2019.

Vind i sydväst – en studie av utfall vid överklaganden av beslut om vindkraftparker enligt miljöbalken. Med generella slutsatser, Mittuniversitetet (digitalt på grund av pandemin), 1–3 oktober 2020.

Erland Sköllerhom är fil. dr i statsvetenskap vid Umeå universitet, varit sakkunnig vid Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen Västerbotten.
E-post: gabbrodio60@hotmail.com